

DOI: <http://doi.org/10.32750/2026-0330>

УДК 338.43.02:339.924:502.131.1(477:4-6ЄС)

JEL Classification: Q18, Q17, F15, Q56

Венгер Кирило Олександрович

аспірант

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Київ, Україна

ORCID ID: 0009-0006-6780-307X

e-mail: kirillvenger@gmail.com

Обушний Сергій Миколайович

кандидат економічних наук, доцент

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0001-6936-955X

e-mail: s.obushnyi@kubg.edu.ua

СТРАТЕГІЯ АДАПТАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ДО ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ ЄС У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОНОВЛЕНОЇ ПВЗВТ

Анотація. У статті сформовано правово-економічну матрицю 22 базових актів Європейського Союзу, поіменно наведених у додатку С до додатка I-E оновленої поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі станом на 25 липня 2026 р. Зобов'язання операторів кодувалися паралельно з дозвільними й контрольними функціями компетентних органів. За основним кодуванням цільовий механізм підтримки в межах Спільної аграрної політики (далі — САП) встановлено для 7 актів, а загальний інвестиційний, коопераційний або консультаційний механізм підтримки — для 15. Усі цільові механізми стосуються управлінських практик господарства: п'яти актів щодо добробуту тварин, нітратної директиви та рамкової директиви про стале використання пестицидів. Вимоги до продукту, партії, ланцюга постачання або дозвільної процедури в основному кодуванні спираються на загальні механізми. Розширене секторне кодування Регламенту 183/2005, Директиви 2002/32/ЄС і Регламенту 1830/2003 змінює структуру до 10 цільових і 12 загальних механізмів. Три провідні групи імпорту аграрної продукції ЄС з України сукупною вартістю 10,0 млрд євро перетинаються з регуляторними блоками, для яких виявлено цільові та загальні інструменти; їх застосування залежить від конкретного товару та секторного програмування. Виплатну агенцію призначено з 1 липня 2026 р.; її повноцінне функціонування, акредитація, а також завершення ІСАК і системи ідентифікації земельних ділянок залишаються незавершеними. Обґрунтовано два напрями передвступної допомоги: розвиток торговельної інфраструктури для виконання вимог до ланцюгів постачання та інституційну підтримку майбутнього адміністрування інтервенцій САП.

Ключові слова: екосхеми; Спільна аграрна політика; агроекологічна політика; ПВЗВТ; виробничі стандарти; екологічна адаптація; аграрний сектор України; регуляторне наближення; нетарифні заходи; виплатна агенція; ІСАК; зелений перехід; сталий розвиток.

ВСТУП

Постановка проблеми. Рішення № 3/2025 Комітету асоціації Україна–ЄС у торговельному складі від 14 жовтня 2025 р., чинне з 29 жовтня 2025 р., поєднало додаткову тарифну лібералізацію з наближенням українського законодавства до виробничих стандартів ЄС. Стаття 2(1) додатка I-E встановлює строк до 31 грудня 2028 р. для імплементації актів, поіменно наведених у додатку С, разом із пов'язаним правовим доробком ЄС, що постійно оновлюється [1]–[3].

Механізм має три послідовні ланки. Україна щорічно звітує про наближення, торговельний комітет обговорює прогрес, а недостатнє виконання після консультацій може спричинити призупинення додаткових преференцій. Окремо діє захисний механізм

у разі стійких труднощів на ринку. Стандарти додатка С є складником чинного торговельного режиму й впливають на умови збереження розширеного доступу.

Екологічне ядро переліку охоплює нітратне забруднення, промислові викиди та стале використання пестицидів. Добробут тварин, корми, ветеринарні препарати, ГМО, простежуваність і офіційний контроль формують суміжний комплекс виробничих вимог. Для експортера він поєднує екологічні практики на рівні господарства з вимогами до продукту, партії, підприємства та ланцюга постачання.

Регламент (ЄС) 2021/2115 містить різні економічні механізми підтримки: агроекологічні зобов'язання, інвестиції, кооперацію, консультації й секторні програми. Їхня функціональна відповідність залежить від місця виникнення обов'язку та дії, яку фінансує інтервенція. Центральне питання полягає у встановленні межі між цільовою підтримкою фермерської управлінської практики та загальними механізмами адаптації на рівні продукту, підприємства або ланцюга постачання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження санітарних, фітосанітарних і технічних заходів показують неоднорідність їхнього впливу на торгівлю. Дісдьєс, Фонтаньє і Мімуні виявили різні ефекти за товарними групами й країнами-експортерами [4]. Андерс і Касвелл встановили, що стандарти можуть одночасно підвищувати витрати виходу на ринок та стимулювати модернізацію [5]. Сюн і Беген розмежували торговельні витрати та попит, сформований жорсткішими максимальними рівнями залишків [6].

Досвід попереднього розширення ЄС є найближчим порівняльним орієнтиром для України [7]–[8]. Шевассю-Лозза, Латуш, Майкович і Унгуру показали, що тарифна лібералізація не усуває прикордонного опору, якщо виробничі системи й контроль ще не наближені до норм Союзу [9]. Фехер пов'язав конкурентоспроможність угорського агропродовольчого сектору з інвестиціями в системи якості та контролю [10]. Дослідження зовнішньої диференціації ЄС підтверджують глибше запозичення норм ЄС за наявності перспективи членства та значних торговельних потоків [11].

Література про зелену архітектуру САП зосереджена на умовності, екосхемах та агроекологічно-кліматичних зобов'язаннях. Пеер та співавтори наголошують на залежності результату від побудови інтервенцій і контролю [12]–[13]. Гійомар та співавтори визначили межі екологічної результативності чинної архітектури [14], а Рунге та співавтори показали відмінності національного програмування екосхем [15].

Розподільчі дослідження пояснюють значення форми інтервенції. Фраскареллі та співавтори зіставили земельні, трудові, економічні й екологічні критерії [16]. Різів, Покривчак і Чаян дослідили зв'язок субсидій із продуктивністю [17], а Скаун, Брейді і Ніколас — просторову концентрацію виплат [18]. Ці праці підтверджують потребу розрізняти зобов'язання, пов'язані з площею, інвестиційні проєкти та секторні заходи, оскільки вони мають різних отримувачів і різні системи адміністрування.

Українські дослідження охоплюють структуру аграрного сектору та формування інформаційної інфраструктури. Шубравська та співавтори визначили можливості й ризики інтеграції до ринку ЄС [19]. Ященко та співавтори апробували в Україні європейську класифікацію господарств, що застосовується в мережі облікових даних фермерських господарств та оновленій мережі даних сталості фермерських господарств [20], а Терещенко і Комар систематизували передумови національної системи збору даних [21]. Водночас не встановлено, де саме проходить функціональна межа між цільовими інтервенціями САП і загальними механізмами адаптації до актів оновленої ПВЗВТ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеними залишаються розмежування зобов'язань операторів і функцій компетентних органів усередині актів, перевірка секторної застосовності статей 47 і 55 Регламенту 2021/2115,

визначення структурної межі між цільовими та загальними механізмами, а також співвідношення правової підстави з фактичним програмуванням у стратегічних планах САП.

Мета статті. Метою статті є визначення функціональних механізмів адаптації аграрного сектору України до виробничих та екологічно пов'язаних стандартів оновленої ПВЗВТ, встановлення структурної межі цільової підтримки САП і перевірка стійкості результату до секторно розширеного кодування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Правовий зріз зафіксовано станом на 25 липня 2026 р. Основну сукупність становлять 22 базові акти, поіменно наведені в додатку С до додатка І-Е Рішення № 3/2025 [1]. Імплементційні, делеговані, змінювальні та наступні акти використовуються для уточнення чинності конкретних вимог. Імплементційний регламент (ЄС) 2026/1189, який застосовується з 3 вересня 2026 р., віднесено до перспективної частини аналізу [22].

Кожен базовий акт розкладено на блок зобов'язань оператора і паралельну функцію компетентного органу. Блок зобов'язань оператора отримує клас Ц, якщо Регламент 2021/2115 передбачає цільову інтервенцію для відповідної дії в належному секторі. Клас З охоплює загальні інвестиційні, коопераційні або консультаційні механізми. Клас В зарезервовано для випадків, коли функціонального механізму не встановлено. Надання дозволів компетентним органом та офіційний контроль фіксуються окремо.

Основне кодування враховує інтервенції, придатні для відповідного типу зобов'язання без додаткового припущення про конкретну секторну програму. Секторний сценарій додатково застосовує статтю 47(1)(h) до простежуваності й сертифікації у визначених секторах та статтю 55(1)(c) до лабораторного аналізу продукції бджільництва. Три акти — Регламент 183/2005, Директива 2002/32/ЄС і Регламент 1830/2003 — утворюють головну межу чутливості.

Розподіл механізмів за регуляторними блоками наведено в табл. 1. Вона зіставляє основне кодування із секторним сценарієм і показує, у яких блоках зміна правової сфери інтервенції справді змінює клас.

Таблиця 1

**Механізми підтримки САП за регуляторними
блоками: основне та секторне кодування**

Регуляторний блок	Кількість актів	Ц: основне	З: основне	Ц: секторне	З: секторне
Добробут тварин	7	5	2	5	2
Довкілля та засоби захисту рослин	4	2	2	2	2
Ветеринарні препарати і корми	6	0	6	2	4
ГМО та біобезпека	4	0	4	1	3
Офіційний контроль	1	0	1	0	1
Разом	22	7	15	10	12

Примітка: секторний сценарій змінює кодування Регламенту 183/2005, Директиви 2002/32/ЄС і Регламенту 1830/2003.

Джерело: складено автором на основі [1], [23]–[34].

Основне кодування дає 7 цільових і 15 загальних механізмів. Усі сім актів класу Ц регулюють управлінську практику безпосередньо в господарстві: умови утримання тварин, внесення поживних речовин або використання пестицидів. Жодна вимога, локалізована переважно на рівні продукту, партії, ланцюга чи дозволу, не отримала клас

Ц без секторної умови. Структурна межа цільової підтримки проходить за місцем виконання зобов'язання, а не за формальною належністю акта до екологічної, ветеринарної чи біобезпекової сфери.

Секторне розширення переводить три акти з 3 до Ц і змінює співвідношення до 10 цільових та 12 загальних механізмів. Збільшення кількості Ц на три акти є суттєвим для підсумкового рахунку, проте воно виникає лише тоді, коли стратегічний план містить конкретну секторну інтервенцію, а оператор належить до визначеного кола отримувачів. Отже, чутливість результату зосереджена в секторних механізмах простежуваності, сертифікації й лабораторного контролю; загальні інвестиції не стають цільовими автоматично.

Наявність правової підстави для інструмента доповнює аналіз його фактичного програмування. У 28 стратегічних планах держав-членів передбачено близько 2,5 тис. інтервенцій [32]. Бджільництво входить до всіх планів, підтримка сектору фруктів і овочів пов'язана з визнаними організаціями виробників, а інші секторні заходи залежать від національного вибору [33]–[34]. Секторний сценарій тому відображає механізм, доступність і економічний масштаб якого визначають конкретний стратегічний план, бюджет та коло отримувачів.

Торговельна концентрація визначає пріоритетність ланцюгів для передвступної адаптації. Євростат включає до аграрної продукції товарні глави 1–24 Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС) [35]. Деталізація окремих товарів здійснюється за Комбінованою номенклатурою ЄС (КН). У 2024 р. імпорт ЄС з України за цією сукупністю становив 13,1 млрд євро; зернові забезпечили 4,4 млрд, жири й олії — 3,1 млрд, олійне насіння — 2,5 млрд євро [35]–[36]. У табл. 2 торговельні потоки зіставлено з кількістю регуляторних блоків, представлених у кожній укрупненій товарній групі.

Таблиця 2

Торговельна концентрація та охоплення регуляторними блоками, 2024 р.

Товарна група	Імпорт, млрд євро	Частка, %	Регуляторні блоки	Блоки з цільовим механізмом: основне / секторне	Блоки лише із загальним механізмом: основне / секторне
Зернові, ГС 10	4,4	33,6	3	1 / 2	2 / 1
Жири та олії, ГС 15	3,1	23,7	3	1 / 2	2 / 1
Олійне насіння, ГС 12	2,5	19,1	3	1 / 2	2 / 1
Інші аграрні товари, ГС 1–9, 11, 13–14, 16–24	3,1	23,7	5	2 / 4	3 / 1
Разом	13,1	100,0	–	–	–

Примітка: кількість блоків показує, які з п'яти регуляторних блоків табл. 1 представлені всередині укрупненої товарної групи; показник не означає застосування кожного акта до кожного коду ГС або КН. Частки розраховано за неокругленими значеннями Євростату.

Джерело: складено й розраховано автором на основі [35]–[36].

Три провідні групи сукупною вартістю 10,0 млрд євро взаємодіють із трьома регуляторними блоками. В основному кодуванні лише екологічно-управлінський блок має цільовий механізм, тоді як вимоги до ГМО, простежуваності й офіційного контролю спираються на загальні механізми. Секторний сценарій додає цільовий механізм для окремих операцій простежуваності, але не поширює його на всю товарну вартість. Торговельна концентрація тому визначає ланцюги першочергової адаптації, а не обсяг автоматично покритої підтримкою продукції.

Розподіл вартості імпорту 2024 р. показано на рис. 1. Графік відокремлює товарну концентрацію від зміни загальної частки України у наступному році.

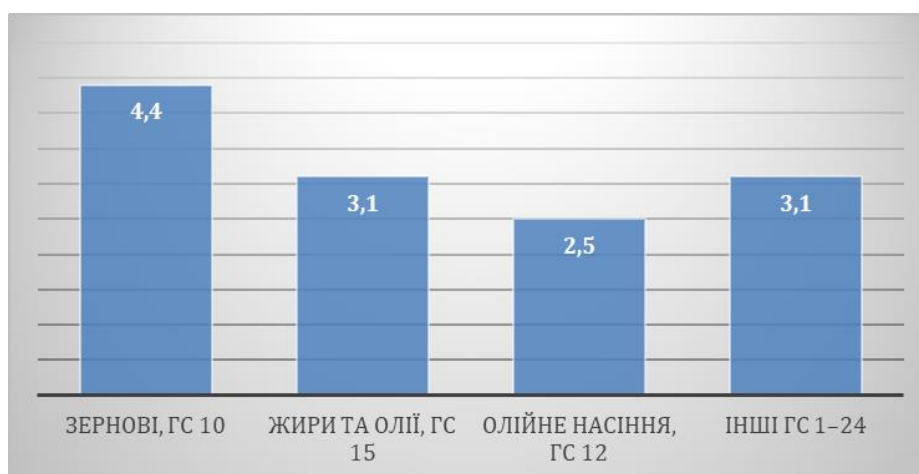

Рис. 1. Товарна концентрація імпорту аграрної продукції ЄС з України, 2024 р.
Джерело: побудовано автором за даними Євростату [35]–[36].

Після завершення автономних торговельних заходів частка України в імпорті аграрної продукції ЄС зменшилася з 6,7% у 2024 р. до 5,0% у 2025 р. [37]. Структура водночас не стала рівномірною: імпорт жирів та олій з України досяг близько 3,4 млрд євро. Стійкість великого окремого потоку підтверджує потребу поєднувати загальногалузеве наближення з адресними заходами для ланцюгів, у яких простежуваність, документування й контроль мають найбільше торговельне значення.

Адміністративна спроможність залежить від типу інтервенції. Розпорядження № 1526-р поклало функції виплатної агенції на Український державний фонд підтримки фермерських господарств із 1 липня 2026 р. [38]. Призначення створило інституційну основу, однак на дату зрізу ще не було підтверджено повноцінного функціонування та акредитації агенції.

Положення Закону № 4619-IX щодо ІСАК і системи даних набирають чинності з 1 січня 2027 р. [39]. Виплати, пов'язані з площею, і тваринницькі виплати потребують виплатної агенції, ІСАК, системи ідентифікації земельних ділянок, геопросторової заявки та моніторингу. Інвестиційні й секторні проекти використовують інші процедури відбору, перевірки витрат і технічної звітності. Об'єднану карту механізмів та необхідних систем наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Механізми адміністрування окремих інтервенцій та стан їх підготовки в Україні

Тип інтервенції	Інструменти САП	Необхідні системи та функції	Предмет регулювання	Стан України на дату зрізу	Наслідок для державної політики
А. Пов'язані з площею й тваринницькі	Ст. 31, 70, 72; пов'язані інвестиції ст. 73	Виплатна агенція; ІСАК; СІЗД; геопросторова заявка; моніторинг; умовність	Практики управління поживними речовинами, застосування пестицидів і забезпечення добробуту тварин	Агенцію призначено; повноцінне функціонування всіх необхідних систем не підтверджене	Пріоритетом є запуск платіжної та геопросторової інфраструктури.

Тип інтервенції	Інструменти САП	Необхідні системи та функції	Предмет регулювання	Стан України на дату зрізу	Наслідок для державної політики
Б. Інвестиції, кооперація, консультування	Ст. 73, 77, 78	Виплатна агенція; конкурсний відбір; перевірка витрат; аудит; технічні критерії	Модернізація установок, облік, транспортування, забій і процеси виробництва та обігу кормів	Національні програми діють; сумісність із процедурами САП потребує підготовки	Можливе раннє пілотне впровадження проєктних процедур.
В. Секторні інтервенції	Ст. 47, 55, 58	Виплатна агенція; секторна програма; реєстр або організація виробників; технічна звітність	Простежуваність, сертифікація, бджільницькі лабораторії, технічні документи у виноробному секторі	Готовність і програмування різняться за секторами	Потрібні секторні пілотні проєкти й оцінка кола можливих отримувачів.
Г. Надання дозволів і офіційний контроль	Регламенти 1107/2009, 2017/625; акти про ГМО	Компетентні органи; лабораторії; електронна система контролю торгівлі та експертного супроводу; дозволи; прикордонний контроль	Допуск речовин, ГМО, партій і третіх країн	Потрібні інтеграція, акредитація та розширення спроможності	Потрібні програми розвитку торговельної інфраструктури й технічної допомоги.

Джерело: розроблено автором на основі [20]–[21], [23]–[24], [38]–[43].

Табл. 3 показує, що відсутність повного ІСАК блокує насамперед механізм А. Вона не визначає готовність інвестиційного проєкту, секторної програми чи лабораторного заходу. Механізми Б і В потребують виплатної агенції та контрольованих процедур, однак їх підготовку можна розпочати через окремі пілотні проєкти до завершення системи адміністрування виплат, пов'язаних із площею. Механізм Г має іншого адресата — компетентні органи й контрольну інфраструктуру, тому фермерські інтервенції не замінюють його фінансування.

Отримана структура визначає два напрями передвступної допомоги. Перший охоплює вимоги класу 3, що виникають на рівні оператора або ланцюга постачання: лабораторний контроль, сертифікацію, простежуваність, модернізацію підприємств і цифровий обмін даними. Другий стосується адміністративної інфраструктури майбутніх інтервенцій САП — забезпечення повноцінного функціонування та акредитації виплатної агенції, ІСАК, СІЗД, секторних реєстрів і аудиту проєктів.

Проєктна архітектура САП 2028–2034 рр. розширює агроекологічні, інвестиційні й консультаційні функції [44]. Вона потенційно збільшує кількість дій операторів, для яких існуватиме цільове або проєктне фінансування. Структурна межа зберігається: надання дозволів на речовини, офіційний контроль, оцінка ризику ГМО й прикордонні процедури залишаються функціями компетентних органів навіть за ширшого бюджетного об'єднання інтервенцій.

Одиницею рахунку залишається блок зобов'язань оператора базового акта. Акти різняться за торговельною вагою, кількістю операторів і складністю виконання, тому підрахунки 7/15 і 10/12 характеризують структуру правових механізмів. Торговельні дані доповнюють її масштабом ланцюгів, але не вимірюють витрати відповідності.

Економічний зміст виявленої межі пов'язаний із природою витрат адаптації. Зобов'язання класу Ц змінюють спосіб ведення сільськогосподарської діяльності на ділянці або у тваринницькому господарстві. Їх виконання може супроводжуватися повторюваними витратами, втраченим доходом чи необхідністю дотримуватися певної практики протягом визначеного періоду. Для такого типу зобов'язань САП використовує агроекологічні, кліматичні інтервенції та інтервенції щодо добробуту тварин, які пов'язують виплату з дотриманням практики.

Зобов'язання класу 3 мають іншу економічну будову. Система простежуваності, лабораторна процедура, оновлення обладнання, підготовка документації або сертифікація створюють постійні та транзакційні витрати на рівні підприємства чи ланцюга постачання. Їх неможливо стабільно відшкодовувати лише виплатою за гектар або тварину. Регламент 2021/2115 передбачає для таких випадків інвестиційні, коопераційні, консультаційні та секторні механізми. Тому переважання класу 3 серед актів, що регулюють продукцію та ланцюги постачання, відображає логіку аграрної політики й не свідчить про повну відсутність підтримки.

Секторний сценарій уточнює цю логіку. Гігієна кормів, контроль небажаних речовин і простежуваність ГМО можуть перейти до класу Ц лише в тій частині, де стратегічний план створює спеціальну інтервенцію для визначеного сектора. Підприємство поза відповідним сектором або без статусу отримувача, який відповідає встановленим критеріям, залишається в межах загального механізму підтримки. Розширення від 7 до 10 цільових механізмів не означає універсального підвищення компенсаційного покриття; воно визначає верхню межу, досягну завдяки конкретному національному програмуванню.

Для зернового ланцюга базовий цільовий механізм пов'язаний із практиками управління поживними речовинами та застосування пестицидів. Вимоги до простежуваності, ГМО й офіційного контролю залишаються загальними, оскільки стосуються ідентифікації продукції, документування та взаємодії з компетентним органом. Екологічна модернізація виробничої практики тому може фінансуватися окремо від цифрової та лабораторної інфраструктури експортного ланцюга.

У ланцюгах жирів, олій та олійного насіння значення простежуваності посилюється через перероблення й можливу присутність генетично модифікованої сировини. Секторний механізм здатний профінансувати окрему дію з простежуваності, однак контроль походження партії, передавання інформації між операторами та офіційний нагляд утворюють ширшу систему. Висока торговельна вартість цих груп робить їх придатними для випробування сумісних цифрових систем у пілотному режимі ще до повного доступу України до інструментів САП.

Група інших товарів є найнеодноріднішою. У ній поєднуються тваринницька продукція, корми, перероблені харчові товари й напої. Вимоги щодо добробуту тварин можуть мати цільовий механізм на рівні господарства, тоді як використання ветеринарних препаратів, виробництво лікувальних кормів, процедура забою або сертифікація готового продукту залежать від інвестиційного чи секторного проєкту. Подальша деталізація за кодами КН потрібна передусім для цієї групи, оскільки широке агрегування приховує відмінності між первинним виробником, переробником та експортером.

Послідовність інституційної розбудови має враховувати відмінність механізмів. Повноцінне функціонування ІСАК і СІЗД є критичним для інтервенцій, пов'язаних із площею,

та тваринницьких інтервенцій, але не повинно затримувати підготовку інвестиційних конкурсів, секторних реєстрів і лабораторних програм. Передвступне фінансування може використовувати окремі проєктні процедури, якщо вони заздалегідь узгоджені з правилами відбору, аудиту та звітності САП. Такий підхід скорочує часовий розрив між торговельним наближенням і повноцінним доступом до післявступної підтримки.

Обговорення результатів та обмеження. Матриця визначає наявність правового механізму підтримки, тоді як фактичне використання залежить від стратегічного плану, бюджету, критеріїв допустимості й спроможності отримувача. Однаковий рахунок активів не враховує різницю в кількості операторів і вартості виконання. Вартість торгівлі показує економічну значущість ланцюга, проте не замінює мікроданих про витрати. Незалежне кодування конкретних положень і зв'язування з кодами КН мають стати наступним етапом перевірки. Попри ці межі, стабільність структурного висновку в основному та секторному сценаріях підтверджує поділ між фермерськими управлінськими практиками та вимогами до продукції й ланцюгів постачання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Основне кодування 22 базових активів установило 7 цільових і 15 загальних механізмів САП. Цільова підтримка зосереджена виключно на зобов'язаннях, виражених як управлінська практика господарства: добробут тварин, управління поживними речовинами та стале використання пестицидів. Вимоги рівня продукту, партії, ланцюга й дозволу використовують загальні інвестиційні, коопераційні або консультаційні механізми.

Секторне врахування інтервенцій для гігієни кормів, лабораторного контролю та простежуваності ГМО змінює співвідношення до 10 цільових і 12 загальних механізмів. Чутливість підсумку визначають три секторні акти; базова межа між фермерською практикою та ланцюговим зобов'язанням залишається сталою.

Три найбільші товарні групи імпорту ЄС з України вартістю 10,0 млрд євро зосереджують пріоритетні ланцюги адаптації. Для них цільові інструменти охоплюють передусім екологічні практики, тоді як простежуваність, дозвільні й контрольні компоненти потребують секторних програм і допомоги для розвитку торговельної інфраструктури.

Призначення виплатної агенції з 1 липня 2026 р. започаткувало формування інституційної системи, однак практичне використання пов'язаних із площею, інвестиційних і секторних інтервенцій залежить від різних адміністративних механізмів. Подальша робота має перейти до кодування конкретних статей і товарних кодів, незалежної правової перевірки та оцінювання фактичних бюджетів інтервенцій у стратегічних планах держав-членів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Decision No 3/2025 of the EU–Ukraine Association Committee in Trade Configuration of 14 October 2025 on the reduction and elimination of customs duties [2025/2130]. Official Journal of the European Union. 2025. Appendix C to Annex I-E. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2025/2130/oj>
2. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. Official Journal of the European Union. 2014. L 161. P. 3–2137.
3. Regulation (EU) 2024/1392 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products. Official Journal of the European Union. 2024.
4. Disdier A.-C., Fontagné L., Mimouni M. The Impact of Regulations on Agricultural Trade: Evidence from the SPS and TBT Agreements. American Journal of Agricultural Economics. 2008. Vol. 90, no. 2. P. 336–350. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8276.2007.01127.x>
5. Anders S. M., Caswell J. A. Standards as Barriers versus Standards as Catalysts: Assessing the Impact of HACCP Implementation on U.S. Seafood Imports. American Journal of Agricultural Economics. 2009. Vol. 91, no. 2. P. 310–321. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8276.2008.01239.x>

6. Xiong B., Beghin J. Disentangling Demand-Enhancing and Trade-Cost Effects of Maximum Residue Regulations. *Economic Inquiry*. 2014. Vol. 52, no. 3. P. 1190–1203. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecin.12082>
7. Buzogány A., Varga M. Breaking the rural underdevelopment trap? Eastern Enlargement, agricultural policy and lessons for Ukraine. *Journal of European Public Policy*. 2025. Vol. 32, no. 12. P. 2914–2935. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2486079>
8. Schimmelfennig F., Sedelmeier U. Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe. *Journal of European Public Policy*. 2004. Vol. 11, no. 4. P. 661–679. DOI: <https://doi.org/10.1080/1350176042000248089>
9. The importance of EU-15 borders for CEECs agri-food exports: The role of tariffs and non-tariff measures in the pre-accession period / E. Chevassus-Lozza et al. *Food Policy*. 2008. Vol. 33, no. 6. P. 595–606. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2008.07.005>
10. Fehér I. Meeting EU standards in Eastern Europe: the case of the Hungarian agri-food sector. *Food Control*. 2002. Vol. 13, no. 2. P. 93–96. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0956-7135\(01\)00092-5](https://doi.org/10.1016/S0956-7135(01)00092-5)
11. Dür A. EU trade agreements and external differentiation: a large language model approach. *West European Politics*. 2025. Vol. 48, no. 5. P. 1059–1085. DOI: <https://doi.org/10.1080/01402382.2024.2425549>
12. A greener path for the EU Common Agricultural Policy / G. Pe'er et al. *Science*. 2019. Vol. 365, no. 6452. P. 449–451. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.aax3146>
13. Action needed for the EU Common Agricultural Policy to address sustainability challenges / G. Pe'er et al. *People and Nature*. 2020. Vol. 2, no. 2. P. 305–316. DOI: <https://doi.org/10.1002/pan3.10080>
14. How the Green Architecture of the 2023–2027 CAP could have been greener / H. Guyomard et al. *Ambio*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13280-023-01861-0>
15. Implementation of Eco-schemes in Fifteen European Union Member States / T. Runge et al. *EuroChoices*. 2022. Vol. 21, no. 2. P. 19–27. DOI: <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12352>
16. The CAP coherence between redistributive and environmental goals / A. Frascarelli et al. *Agricultural and Food Economics*. 2025. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40100-025-00356-8>
17. Rizov M., Pokrivčák J., Ciaian P. CAP Subsidies and Productivity of the EU Farms. *Journal of Agricultural Economics*. 2013. Vol. 64, no. 3. P. 537–557. DOI: <https://doi.org/10.1111/1477-9552.12030>
18. Scown M. W., Brady M. V., Nicholas K. A. Billions in Misspent EU Agricultural Subsidies Could Support the Sustainable Development Goals. *One Earth*. 2020. Vol. 3, no. 2. P. 237–250. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2020.07.011>
19. Challenges and opportunities for the development of Ukrainian agriculture in the context of EU enlargement / O. Shubravskaya et al. *Studies in Agricultural Economics*. 2024. Vol. 126, no. 2. P. 57–65. DOI: <https://doi.org/10.7896/j.2833>
20. EU FADN farm classification: first experience of Ukraine in a European perspective / L. O. Yashchenko et al. *Statistics of Ukraine*. 2025. Vol. 109, no. 2. P. 40–50. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.04](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.04)
21. Терещенко І. О., Комар В. П. Система збору та аналітичної обробки даних FADN в Україні як основа формування аграрної політики відповідно до стандартів ЄС. *Економічний простір*. 2026. № 210. С. 193–201. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.210.193-201>
22. Commission Implementing Regulation (EU) 2026/1189 of 4 June 2026 amending Implementing Regulation (EU) 2021/405 as regards restrictions on the use of certain antimicrobial medicinal products. *Official Journal of the European Union*. 2026.
23. Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 establishing rules on support for CAP Strategic Plans. *Official Journal of the European Union*. 2021. L 435. P. 1–186.
24. Regulation (EU) 2017/625 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on official controls. *Official Journal of the European Union*. 2017. L 95. P. 1–142.
25. Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. *Official Journal of the European Communities*. 1991. L 375. P. 1–8.
26. Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 concerning the placing of plant protection products on the market. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 309. P. 1–50.
27. Directive 2009/128/EC of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 establishing a framework for the sustainable use of pesticides. *Official Journal of the European Union*. 2009. L 309. P. 71–86.
28. Regulation (EU) 2019/6 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on veterinary medicinal products. *Official Journal of the European Union*. 2019. L 4. P. 43–167.
29. Regulation (EC) No 1831/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003 laying down requirements for feed hygiene. *Official Journal of the European Union*. 2003. L 268. P. 1–22.
30. Directive 2002/32/EC of the European Parliament and of the Council of 7 May 2002 on undesirable substances in animal feed. *Official Journal of the European Communities*. 2002. L 140. P. 10–21.

31. Regulation (EC) No 1830/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003 concerning traceability and labelling of genetically modified organisms. Official Journal of the European Union. 2003. L 268. P. 24–28.
32. CAP Strategic Plans. Around 2 500 interventions in 28 approved plans / European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en
33. Sectoral support for apiculture under the CAP Strategic Plans / European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/honey_en
34. Fruit and vegetables: sectoral interventions and operational programmes / European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/fruit-and-vegetables_en
35. Trade in agricultural products: €39.2 billion surplus / Eurostat. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250513-2>
36. Trade in goods with Ukraine in 2024 / Eurostat. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250507-1>
37. Trade in agricultural products: €24.7 billion surplus / Eurostat. 2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260512-2>
38. Про призначення Виплатної агенції : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2025 № 1526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1526-2025-%D1%80>
39. Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі : Закон України від 08.10.2025 № 4619-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4619-20>
40. Regulation (EU) 2021/2116 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy. Official Journal of the European Union. 2021. L 435. P. 187–261.
41. Ukraine 2025 Report : SWD(2025) 759 final / European Commission. Brussels, 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en
42. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1163-2024-%D1%80>
43. Деякі питання функціонування інформаційно-комунікаційної системи «Державний аграрний реєстр»: постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2025 № 549. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/549-2025-%D0%BF>
44. The CAP post-2027 in the next EU budget / European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-post-2027-next-eu-budget_en

Kyrylo Venher

Postgraduate Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0009-0006-6780-307X

e-mail: kirillvenger@gmail.com**Sergiy Obushnyi**

PhD in Economics, Associate Professor

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0001-6936-955X

e-mail: s.obushnyi@kubg.edu.ua

STRATEGY FOR THE ADAPTATION OF UKRAINE'S AGRICULTURAL SECTOR TO EU ENVIRONMENTAL STANDARDS IN THE CONTEXT OF THE TRANSFORMATION OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY AND THE UPDATED DCFTA

Abstract. The article constructs a legal-economic matrix of the 22 basic European Union acts individually listed in Appendix C to Annex I-E of the updated Deep and Comprehensive Free Trade Area as of 25 July 2026. Operator obligations are coded in parallel with authorisation and control functions performed by competent authorities. Under the baseline coding, a targeted Common Agricultural Policy mechanism is identified for 7 acts, while 15 acts rely on general investment, cooperation or advisory mechanisms. Every targeted mechanism concerns a farm-management practice: five animal-welfare acts, the Nitrates Directive and the framework directive on the sustainable use of pesticides. Product-, consignment-, chain- and authorisation-level obligations remain within general mechanisms in the baseline classification. A sectorally extended coding of Regulation 183/2005, Directive 2002/32/EC and Regulation 1830/2003 changes the structure to 10 targeted and 12 general mechanisms. The three leading groups of EU agricultural imports from Ukraine, worth EUR 10.0 billion in total, intersect with regulatory blocks for which targeted and general instruments were identified, although applicability depends on the specific product and national sectoral programming. Ukraine designated its Paying Agency from 1 July 2026, while operational launch, accreditation and the complete IACS and land-parcel identification architecture remain incomplete. The findings distinguish trade-infrastructure assistance for chain-level obligations from institutional assistance needed to administer future CAP interventions.

Keywords: Common Agricultural Policy; DCFTA; production standards; environmental adaptation; Ukrainian agricultural sector; regulatory approximation; non-tariff measures; paying agency; IACS; green transition.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. EU–Ukraine Association Committee in Trade Configuration. (2025). *Decision No 3/2025 of 14 October 2025 on the reduction and elimination of customs duties (2025/2130)*. Official Journal of the European Union, Appendix C to Annex I-E. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2025/2130/oj>
2. European Union, & Ukraine. (2014). Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. *Official Journal of the European Union*, L 161, 3–2137.
3. European Parliament, & Council of the European Union. (2024). Regulation (EU) 2024/1392 of 14 May 2024 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products. *Official Journal of the European Union*.
4. Disdier, A.-C., Fontagné, L., & Mimouni, M. (2008). The impact of regulations on agricultural trade: Evidence from the SPS and TBT agreements. *American Journal of Agricultural Economics*, 90(2), 336–350. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8276.2007.01127.x>
5. Anders, S. M., & Caswell, J. A. (2009). Standards as barriers versus standards as catalysts: Assessing the impact of HACCP implementation on U.S. seafood imports. *American Journal of Agricultural Economics*, 91(2), 310–321. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8276.2008.01239.x>
6. Xiong, B., & Beghin, J. (2014). Disentangling demand-enhancing and trade-cost effects of maximum residue regulations. *Economic Inquiry*, 52(3), 1190–1203. <https://doi.org/10.1111/ecin.12082>
7. Buzogány, A., & Varga, M. (2025). Breaking the rural underdevelopment trap? Eastern Enlargement, agricultural policy and lessons for Ukraine. *Journal of European Public Policy*, 32(12), 2914–2935. <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2486079>

8. Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2004). Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe. *Journal of European Public Policy*, 11(4), 661–679. <https://doi.org/10.1080/1350176042000248089>
9. Chevassus-Lozza, E., et al. (2008). The importance of EU-15 borders for CEECs agri-food exports: The role of tariffs and non-tariff measures in the pre-accession period. *Food Policy*, 33(6), 595–606. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2008.07.005>
10. Fehér, I. (2002). Meeting EU standards in Eastern Europe: The case of the Hungarian agri-food sector. *Food Control*, 13(2), 93–96. [https://doi.org/10.1016/S0956-7135\(01\)00092-5](https://doi.org/10.1016/S0956-7135(01)00092-5)
11. Dür, A. (2025). EU trade agreements and external differentiation: A large language model approach. *West European Politics*, 48(5), 1059–1085. <https://doi.org/10.1080/01402382.2024.2425549>
12. Pe'er, G., et al. (2019). A greener path for the EU Common Agricultural Policy. *Science*, 365(6452), 449–451. <https://doi.org/10.1126/science.aax3146>
13. Pe'er, G., et al. (2020). Action needed for the EU Common Agricultural Policy to address sustainability challenges. *People and Nature*, 2(2), 305–316. <https://doi.org/10.1002/pan3.10080>
14. Guyomard, H., et al. (2023). How the green architecture of the 2023–2027 CAP could have been greener. *Ambio*, 52(8), 1327–1338. <https://doi.org/10.1007/s13280-023-01861-0>
15. Runge, T., et al. (2022). Implementation of eco-schemes in fifteen European Union member states. *EuroChoices*, 21(2), 19–27. <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12352>
16. Frascarelli, A., et al. (2025). The CAP coherence between redistributive and environmental goals. *Agricultural and Food Economics*, 13, Article 17. <https://doi.org/10.1186/s40100-025-00356-8>
17. Rizov, M., Pokrivčák, J., & Ciaian, P. (2013). CAP subsidies and productivity of the EU farms. *Journal of Agricultural Economics*, 64(3), 537–557. <https://doi.org/10.1111/1477-9552.12030>
18. Scown, M. W., Brady, M. V., & Nicholas, K. A. (2020). Billions in misspent EU agricultural subsidies could support the Sustainable Development Goals. *One Earth*, 3(2), 237–250. <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2020.07.011>
19. Shubravska, O., et al. (2024). Challenges and opportunities for the development of Ukrainian agriculture in the context of EU enlargement. *Studies in Agricultural Economics*, 126(2), 57–65. <https://doi.org/10.7896/j.2833>
20. Yashchenko, L. O., et al. (2025). EU FADN farm classification: First experience of Ukraine in a European perspective. *Statistics of Ukraine*, 109(2), 40–50. [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.04](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.04)
21. Tereshchenko, I. O., & Komar, V. P. (2026). FADN data collection and analytical processing system in Ukraine as a basis for forming agricultural policy according to EU standards. *Economic Space*, (210), 193–201. <https://doi.org/10.30838/EP.210.193-201> [in Ukrainian]
22. European Commission. (2026). Commission Implementing Regulation (EU) 2026/1189 of 4 June 2026 amending Implementing Regulation (EU) 2021/405 as regards restrictions on the use of certain antimicrobial medicinal products. Official Journal of the European Union.
23. European Parliament, & Council of the European Union. (2021). Regulation (EU) 2021/2115 of 2 December 2021 establishing rules on support for CAP Strategic Plans. Official Journal of the European Union, L 435, 1–186.
24. European Parliament, & Council of the European Union. (2017). Regulation (EU) 2017/625 of 15 March 2017 on official controls. Official Journal of the European Union, L 95, 1–142.
25. Council of the European Communities. (1991). Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. Official Journal of the European Communities, L 375, 1–8.
26. European Parliament, & Council of the European Union. (2009). Regulation (EC) No 1107/2009 of 21 October 2009 concerning the placing of plant protection products on the market. Official Journal of the European Union, L 309, 1–50.
27. European Parliament, & Council of the European Union. (2009). Directive 2009/128/EC of 21 October 2009 establishing a framework for the sustainable use of pesticides. Official Journal of the European Union, L 309, 71–86.
28. European Parliament, & Council of the European Union. (2018). Regulation (EU) 2019/6 of 11 December 2018 on veterinary medicinal products. Official Journal of the European Union, L 4, 43–167.
29. European Parliament, & Council of the European Union. (2005). Regulation (EC) No 1831/2003 of 18 January 2003 laying down requirements for feed hygiene. Official Journal of the European Union, L 35, 1–22.
30. European Parliament, & Council of the European Union. (2002). Directive 2002/32/EC of 7 May 2002 on undesirable substances in animal feed. Official Journal of the European Communities, L 140, 10–21.

31. European Parliament, & Council of the European Union. (2003). Regulation (EC) No 1831/2003 of 22 September 2003 concerning traceability and labelling of genetically modified organisms. Official Journal of the European Union, L 268, 24–28.
32. European Commission. (n.d.). *CAP Strategic Plans: Around 2 500 interventions in 28 approved plans*. https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en
33. European Commission. (n.d.). *Sectoral support for apiculture under the CAP Strategic Plans*. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/honey_en
34. European Commission. (n.d.). *Fruit and vegetables: Sectoral interventions and operational programmes*. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/fruit-and-vegetables_en
35. Eurostat. (2025). *Trade in agricultural products: €39.2 billion surplus*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250513-2>
36. Eurostat. (2025). *Trade in goods with Ukraine in 2024*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250507-1>
37. Eurostat. (2026). *Trade in agricultural products: €24.7 billion surplus*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260512-2>
38. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *On the appointment of the Paying Agency* (Order No. 1526-r). <https://zakon.rada.gov.ua/go/1526-2025-%D1%80> [in Ukrainian]
39. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *On amendments to certain laws of Ukraine regarding the organizational principles of support in the agricultural sector* (Law No. 4619-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/go/4619-20> [in Ukrainian]
40. European Parliament, & Council of the European Union. (2021). Regulation (EU) 2021/2116 of 2 December 2021 on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy. Official Journal of the European Union, L 435, 187–261.
41. European Commission. (2025). *Ukraine 2025 report* (SWD(2025) 759 final). https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en
42. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *On approval of the Strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine for the period up to 2030* (Order No. 1163-r). <https://zakon.rada.gov.ua/go/1163-2024-%D1%80> [in Ukrainian]
43. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *Certain issues of the functioning of the information and communication system "State Agrarian Registry"* (Resolution No. 549). <https://zakon.rada.gov.ua/go/549-2025-%D0%BF> [in Ukrainian]
44. European Commission. (n.d.). *The CAP post-2027 in the next EU budget*. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-post-2027-next-eu-budget_en

Стаття надійшла до редакції 14.08.26

Рецензовано 09.09.26

Опубліковано 16.09.2026 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.